

"Początek" Andrzeja Szczypiorskiego jako refleksja o totalitaryzmie.

Konspekt odnosi się do zajęć z zakresu analizy treści lektury.Zobowiązuje ucznia di znajomości treści książki Początek.Uczniowie dokonują analizy zjawiska totalitaryzmu ukazanego w lekturze. Dyskutują na temat tragedii jaką niosły za sobą owe systemy.
W końcowej fazie lekcji uczniowie dokonują interpretacji słowa – początek. Dokonują analizy znaczenia tytułu książki.

- "Początek" Andrzeja Szczypiorskiego jako refleksja o totalitaryzmie.

"Początek" Andrzeja Szczypiorskiego jako refleksja o totalitaryzmie.

Początek Andrzeja Szczypiorskiego jako refleksja o totalitaryzmie

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń:

- zna treść książki *Początek* Andrzeja Szczypiorskiego,
- rozumie pojęcia: totalitaryzm, system, refleksja, początek, analiza, moralność, holocaust, stalinizm, faszyzm, komunizm,.
- rozumie tendencje systemów totalitarnych.

b) Umiejętności

Uczeń:

- potrafi wyjaśnić pojęcie totalitaryzm,
- potrafi budować definicję w oparciu o zdobytą wcześniej wiedzę,
- potrafi korzystać z różnego rodzaju słowników,
- potrafi wymienić cechy systemu totalitarnego,
- potrafi wypowiadać własne zdanie,
- zdobywa umiejętności pracy indywidualnej i zespołowej.

2. Metoda i forma pracy

dyskusja, praca z tekstem – analiza, mapa mentalna, burza mózgów

3. Środki dydaktyczne

szablony słowne

książka *Początek* Andrzeja Szczypiorskiego

Słownik terminów historycznych

Słownik wyrazów obcych

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

1. Nauczyciel podaje uczniom temat lekcji. Wyjaśia, że praca nad tematem rozpocznie się od wyjaśnienia terminu – totalitaryzm.
2. Uczniowie staraja się zdefiniować totalitaryzm na podstawie posiadanej wiedzy i treści książki *Początek*. Następnie nauczyciel prosi o dopełnienie informacji ze *Słownika języka polskiego* oraz *Słownika historycznego* (załącznik 1 – definicja totalitaryzmu).
3. Nauczyciel prosi o uporządkowanie rozsypanki znajdującej się na tablicy – mapa mentalna. Wśród wyrazów odnoszących się do zjawiska totalitaryzmu znajdują się nieprawdziwe (załącznik 2 – przykład mapy mentalnej). Zadaniem uczniów jest ich wykluczenie z mapki.

b) Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi uczniów o wyjaśnienie jak należy rozumieć pojęcie totalitaryzmu w jegodwóch odmianach ukazanych w powieści : niemieckiej - faszyzm i rosyjskiej – stalinizm (załącznik 3). Uczniowie posługując się znajomością książki charakteryzują oba pojęcia.
2. Uczniowie z pomocą nauczyciela starają się rozważyć kwestię poruszone w lekturze: religia i stosunek do Boga, wierność tradycji, odpowiedzialność za dziedzictwo narodowej kultury, zło i dobro w odniesieniu do systemów totalitarnych. Wywiązuje się dyskusja. Uczniowie starają się w niej oddzielić rzeczy dobre od złych.
3. Jako podtrzymanie dyskusji nauczyciel prosi uczniów o przedstawienie refleksji na temat czy książka ta może być pomocna w ustosunkowaniu się do minionego etapu historycznego a może przestrogą na przyszłość?

c) Faza podsumowująca

1. Próba odgadnięcia znaczenia tytułu. Nauczyciel prosi uczniów o indywidualne dokonanie analizy słowa początek. Uczniowie mają za zadanie napisać skojarzenia związane z tym słowem (załącznik 4 - notatka dla nauczyciela).
2. Następnie wnioski uczniów nauczyciel stara się odnieść do książki. Należy także uwzględnić słowo początek w odniesieniu do zjawiska totalitaryzmu.

5. Bibliografia

Jażdżewska-Goldsteinowa Ewa, *Początek Andrzeja Szczypiorskiego*, WSiP, Warszawa 1995*.*

Jażdżewska-Goldsteinowa Ewa, *Wstęp* [w:] Szczypiorski Andrzej, *Początek* , Odra, Poznań 1996.

Słownik historyczny, pod red. A. Chwalby i T. Gąsowieckiego, Księgarnia Akademicka, Kraków 1994.

Słownik języka polskiego, pod red. Mieczysław Szymczaka, PWN, Warszawa 1994.

Żbikowska L., *Początek, ale dlaczego? Próba interpretacji powieści Andrzeja Szczypiorskiego „ Początek"*, [w:] *Wśród starych i nowych lektur szkolnych. Zbiór analiz i interpretacji,* pod red. P. Żbikowskiego, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1994..

6. Załączniki

a). załącznik 1 - definicja totalitaryzmu

Totalitaryzm to według Słownika języka polskiego i Słownika historycznego ustrój, w którym wszystko znajduje się pod kontrolą władzy, jest ona wszechmogąca i nieograniczona. Wszelkie formy kontroli społecznej zostały zlikwidowane. Państwo ingeruje we wszystkie dziedziny życia społecznego, kulturalnego i politycznego. Jednostka jest pozbawiona większości praw, a elementy zagrażające systemowi są likwidowane. Moim zadaniem będzie teraz odnalezienie powyższych elementów w literaturze. Zbrodnie hitlerowskie na Ziemiach Polskich – mówi się na to holocaust. Słowo to pochodzi z języka greckiego i oznacza „spalam ofiarę w całości". Z hebrajskiego z kolei przyjęło się, mówić na to shoah. Jeszcze inni tłumacząc hitlerowski dokument zbrodni „Endlosung" używają terminu „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej". Wszyscy mówią o tym samym – o mordzie narodu Żydowskiego.

Powieść *Początek* jednoznacznie obnaża zło systemów totalitarnych, skierowanych przeciwko człowiekowi, stosujących nieludzkie metody, wyniszczających przeciwników . Losy bohaterów książki, którzy ocaleli z wojennej zawieruchy, obrazują różnorodność postaw – Joasia, Artur.

b). załącznik 2. – przykład mapy mentalnej

Państwo totalitarne:

- autokratyzm
- praca u podstaw
- demokracja
- propaganda
- podporządkowanie
- terror
- liberalizm
- kontrola policyjna

- monopol ideologii
- człowieczeństwo
- troska o losy człowieka
- wiele poglądów
- jedna partia
- nazizm
- stalinizm
- łapanka
- egzekucje uliczne

Uczniowie powinni usunąć zmapki następujące cechy:

- praca u podstaw
- demokracja
- człowieczeństwo
- troska o losy człowieka
- wiele poglądów
- liberalizm

c). załącznik 3

Niemcy zostali w utworze pokazani w kontrastowym zestawieniu Stucklera z Mullerem. Pierwszy jest typowym przykładem funkcjonariusza faszystowskiej machiny, który kieruje się wyłącznie rozkazami i obowiązującą go ideologią. Nie analizuje służbowych zadań w aspekcie moralnym. Muller zaś jest Niemcem wyjątkowym. Zachowując pozory „ prawdziwego Niemca" zostaje „ prawdziwym człowiekiem". W tle zdarzeń totalitaryzm niemiecki to zbrodniarstwo ślepo realizujące plany wodza.

Podobnie jest z odmianą rosyjską tego systemu – stalinizmem. Rosjanie są przebiegli, podstępni i prowokacyjni. Potrafią być fałszywie przymilni i delikatni, a za chwilę agresywni i niebezpieczni. Trzeźwość myślenia i skrupulatność Niemców jest tu przeciwstawiona nieprzewidywalnym reakcjom i obłudzie Moskali.

d). załącznik 4 - notatka dla nauczyciela

Propozycja skojarzeń ze słowem początek:

- przyczyna
- geneza
- źródło
- narodziny
- odrodzenie się
- start
- rozpoczęcie
- zalążek

- podstawa
- zapoczątkowanie
- zapowiedź

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

brak

Plik o rozmiarze 108.63 KB w języku polskim

Plik o rozmiarze 28.50 KB w języku polskim